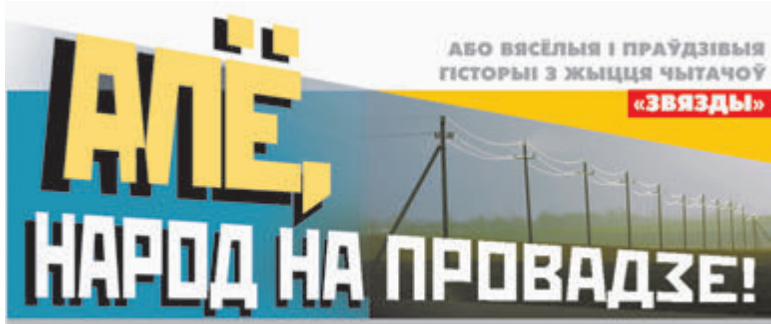

НЕЧАКАНЫ «ТРАФЕЙ»

Падчас тэрміновай службы ў радах Узброеных Сіл СССР Міхась прыдбаў сабе шкодную звычку: пачаў курыць. Адмаўляў сабе ў цукерцы і булачцы — на апошнія грошы купляў цыгарэты.

Але ж вось нарэшце адслужыў, прыехаў дамоў.

Перад бацькамі смаліць і страшна, і сорамна (у сям’і спрадвечу ніхто не курыў...), а хочацца — аж вушы пухнуць! Дык ён хавацца стаў.

Жылі яны на ўскрайку мястэчка. Непадалёк там бярозавы гай, і Міхась, калі што, цішком ішоў да свайго «каманднага пункта».

Яго яны з братам зрабілі яшчэ ў школьныя гады, прычым якасна. Таму зараз заставалася толькі залезці на дрэва і ўжо адтуль, пускаючы колцы дыму, аглядаць краявіды, пазіраць уніз на людзей.

Нехта вунь «на гарызонце»... З двюма сумкамі.

«Цікава, хто?» — падумаў курэц і хутка пазнаў цётку Франю. Жыла яна непадалёк ад бацькоў, была на пенсіі, але працавала яшчэ на мясакамбінаце — вартаўніком, і з таго, што вартавала, нешта, відаць, выносіла?

— Алё, міліцыя? — не доўга думаючы, у яе над галавой гаркнуў Міхась.

Гэтага было дастаткова, каб жанчына кінула вобзём сумкі і пабегла так, што не дагнаў бы з сабакамі!

Але ж рабіць гэта ніхто не збіраўся.

Хлопец, дакурыўшы чарговую цыгарэту, спакойна злез на зямлю і рушыў да кінутых сумах. Адтуль даносіўся пах свежай вэнджанай каўбасы.

...На ноч гэты неспадзяваны падарунак быў надзейна прыхаваны ў бярэзніку. Пад раніцу Міхась парашыў яго лёс: пустыя сумкі неўпрыкмет перакінуў у двор да цёткі Франі, а каўбасы перадаў сваёй аднакласніцы, якая працавала ў школе-інтэрнаце: набліжаўся Новы год, і там на святочным стале яны былі вельмі дарэчы!

Юрый КАТОВІЧ,

Пастаўскі раён.

ПАД'ЕХАЎ, альбо Пра тое, як пан Збышак кінуў гарэлку піць

Гэту гісторыю я пачула ў тралейбусе. Яе — і ва ўсіх падрабязнасцях — абмяркоўвалі двое мужчын. Яны сядзелі ззаду, нам было па дарозе, і ехалі мы досыць доўга, таму я даслухала ўсё да канца. Прычым не адна: калі прагучала апошняя фраза, рагатаў ці не ўвесь тралейбус.

...Калі, у якім годзе гэта было — не так ужо і важна. Галоўнае, што было сапраўды. Група расійскіх турыстаў адправілася ў Альпы, каб там адпачыць у час даўгаватых навагодніх, ці, як кажуць у Расіі, Калядных канікулаў: надыхацца чыстым паветрам, накатацца на горных лыжах, налюбавацца прыгожымі пейзажамі, а ўрэшце — проста расслабіцца.

Для вось гэтага, апошняга, турысты з Расіі запасліся вядомай вадкасцю (каб хапіла на ўвесь адпачынак), скрынкамі з ёй заставілі заднія сядзенні і адправіліся ў дарогу.

Тэрыторыю Беларусі іх мікрааўтобус перасёк без прыгод. На мяжы таксама ўсё праходзіла, як той казаў, у штатным рэжыме. А ўжо далей Польшча была.

Едуць па ёй турысты, пазіраюць вакол, і раптам — дзіва: абганяюць дзядзьку на ровары, прычым ён ну так завіхаецца, так спяшаецца... «Можа, у чалавека зрабілася што? Можа, да радні спазняецца», — падумалі турысты і прапанавалі яго падвезці.

Мужчына быў ну вельмі рады, бо яно ж не параўнаць, што ехаць на ровары, а што — на аўтобусе. На ім жа хутчэй і лягчэй, і веселей, тым больш — у кампаніі з рускімі!

Гэтага прызнання турыстам было дастаткова: яны распыталі пана, як яго завуць, куды ён кіруе, а потым налілі яму выпіць — за знаёмства!

Адным гэтым тостам прадстаўнікі двух народаў не абмежаваліся: як і варта было чакаць, паднялі кубачкі за Новы год, за Каляды, за будучы прыемны адпачынак...

За што яшчэ выпіваў пан Збышак, ён, напэўна, ніколі не ўспомніць, бо ў разгар «бядеды» раптам... заснуў. «Ну і няхай», — вырашылі турысты, працягваючы «банкет» і, вядома ж, ні на што не звважаючы, аж пакуль праз нейкую гадзіну-другую сонны пан Збышак не чхнуў... Тады ўжо турысты ўспомнілі, што ён з імі... едзе. Але куды — ніхто з іх не памятаў.

На гарызонце тым часам паказаліся абрысы Варшавы, і расіяне падумалі, што гэта для іх новага знаёмца найзручнейшае месца, што адсюль ён лёгка дабярэцца куды заўгодна...

А таму яны спынілі аўтобус, пасадзілі пана на блізкую лаўку, збоку паставілі яго веласіпед і паехалі сабе на канікулы ў Альпы.

...Праляцелі яны (ва ўсякім разе для турыстаў) як адзін дзянёк — час збірацца дадому. Ва ўсякім разе кіроўца ўзяўся ўжо рыхтаваць аўтобус і падумаў, у прыватнасці, што за адным скрыпам трэба зрабіць рэвізію — паглядзець, што там засталася ў скрынках з гарэлкай?

Поўных пляшак ён знайшоў няшмат, і гэта яго не здзівіла. А вось тое, што пад сядзеннем ляжыць нечая пузатая барсетка — вельмі!

Іван асцярожна падняў яе, адкрыў і ўбачыў, што там... поўны камплект дакументаў пана Збышака: ягоны пашпарт, правы, банкаўскія карткі... «Усё ж гэта прайдзецца ўзнаўляць, — жхнуўся Іван. — Гэта ж колькі клопату будзе!»

Карацей, пашкадаваў ён пана: вырашыў на зваротным шляху (добра, што адрас у пашпарце!) завезці тую барсетку.

Патрэбны дом і кватэру знайшоў, можна сказаць, лёгка — націскаў на кнопку званка — раз другі, трэці. Але дзверы яму ніхто не адчыняў. «Мусіць, дома няма, — здагадаўся Іван і задумаўся — што ж рабіць: пакінуць барсетку тут, пад дзвярыма — дрэнна, забраць яе з сабой — яшчэ горш...»

На шчасце, побач пачуўся шоргат, адчыніліся дзверы:

— Цо пан хцэ — з недаверам спытала ў Івана суседка Збышака, паны гадоў сямідзiesiąці.

— Хцэ, — перайшоў на польскую Іван, — забачыць пана Збышака.

— Для чэго? — працягвала «допыт» жанчына.

— Каб з панам Збышакам выпіць водкі, — жартам прамовіў госць.

— Пан Збышак ніц не піе, — гледзячы на Івана, рашуча заявіла суседка.

— І з якога ж, прабачце, часу ён «не піе»? — пацікавіўся госць, успомніўшы, што з імі і зусім нядаўна пан добра накаціў — недзе з паўлітра выжлукціў.

— З тэго, — сказала пані, — як на сваім ровэжу доіхал до Варшавы і потэм ніц не поменталі! (*нічога не памятае*).

...Значыць, як ні круці, а сустрэча з рускімі турыстамі была для пана вельмі карыснай! Іншыя ж, для таго каб адмовіцца ад гарэлкі, вялікія грошы плацяць, гадамі лечацца. А пан Збышак проста пад'ехаў, нават не галасуючы.

Таццяна ХАЛОПІЦА,

г. Мінск.

БЕЛАЯ ВАРОНА УЖО НЕ БЕЛАЯ...

Неяк свабоднай часінай глядзеў я па тэлевізары канцэрт. Шмат было там розных артыстаў, што спадабалася: адзін з іх выйшаў на сцэну ва ўсім белым. Амаль як я — некалі...

Мне тады было гадоў з дзесяць, у чацвёрты клас збіраўся. Бацькі напярэдадні, як ні цяжка было, рыхтавалі абноўкі. Раней, як правіла, перашывалі, з нечага старога, а ў той год пашылі з новага: са свайго саматканага палатна маці справіла мне цэлы камплект — верхнюю сарочку, штаны ды торбачку-сумку для кніжак і сшыткаў. Я быў вельмі ўсцешаны!

Але ж радасць мая была нядоўгая. Першага верасня, яшчэ па дарозе ў школу, дзеці проста паднялі мяне на смех:

— Ну ты выстраіўся! Ну прыбраўся, — паказвалі яны пальцамі. — Паглядзіце на яго — белая варона!..

Быць ёй мне зусім не хацелася. А таму ў школу я проста не пайшоў. Пакуль дзеці вучыліся, прастаяў, прасядзеў у недалёкім бярэзніку, а потым разам з усімі вярнуўся дахаты. І там з плачам аб'явіў:

— Што хочаце са мною рабіце, але ў школу ў белай адзежы я ніколі не пайду!

Бацькі, як гэта ні дзіўна, не сталі ні ўгаворваць мяне, ні прымушаць.

— Можа, пафарбуем апраткі? — папытаўся тата ў матулі.

— Дык няма ж чым, — уздыхнула яна.

— Я пайду пашукаю, а ты нагрэй у катле ваду, — загадаў тата. А сам узяў сякеру і пайшоў да ракі.

Праз нейкі час ён вярнуўся дамоў з ахапкам алховых галінак і шышак. Укінуў іх у кацёл з вадой, туды ж адправіў мае абновы. Калі вада закіпела, некалькі разоў перамяшаў...

Ва ўсе вочы я глядзеў на гэта чараўніцтва: колер адзення рабіўся ўсё цямнейшы і цямнейшы. Факт, што з катла яго даставалі добра карычневым.

...Назаўтра ў школу я ішоў ужо з радасцю: ніхто з дзяцей з мяне не смяяўся, усё хутчэй зайздросцілі.

...Не памятаю, ці папрасіў я тады прабачэння ў сваіх бацькоў, а найперш — у матулі, бо гэта ж колькі яе працы было ўкладзена ў тыя абноўкі: вырасціць лён, убраць, паслаць, змяць, напасці нітак, саткаць палатно, пашыць...

Зараз бы тое адзенне!

М. П. Багданаў,

в. Новы Пагост, Мёрскі раён.

Рубрыку вядзе

Валянціна ДОУНАР.

АД ЯЕ Ж. Чытачы газеты прасілі расказаць пра аўтараў найлепшых «вясёлых і праўдзівых гісторый», пра пераможцаў конкурсу — 2017.

Яно 6 і сапраўды: можна, бо «краіна павінна ведаць сваіх герояў»! Аднак з некім з іх мы знаёмы лепш, з некім, мякка кажучы, — горш... А таму спадзяёмся, што яны пра сваё раскажучь самі — у наступным выпуску рубрыкі.

■ Неасабісты суб'ектыў

ДЗЕНЬ АНЁЛА

Дарога такая ці той, хто ідзе, з яе збочыў?

Жаданне патэлефанаваць ёй у мяне цяпер з'яўляецца толькі аднойчы на год — у канцы студзеня, у Дзень яе анёла. Хочацца набраць даўно забыты (але ж дзесьці абавязкова запісаны!) нумар, нязмушана, нібы размаўлялі толькі ўчора, сказаць: «Прывітанне, імянінніца!» Пачуць у адказ штосьці жартатлівае і гаварыць, гаварыць, як у дзяцінстве, аб усім — што бачыла, што чула, што прачытала, што адчуваеш...

Мы калісьці маглі гаварыць з ёй вось так гадзінамі, не заўважаючы, што ўжо ноч, што маці ўжо даўно патушыла ў нашым пакоі святло і строга загадала спаць. Мы тады проста пераходзілі на таямнічы шэпт, і ад гэтага было яшчэ больш хораша, і спаць зусім не хацелася... А калі прачыналіся — у акно спальні ўжо біла прымным сонца, запрашаючы на вуліцу, дзе чакала столькі прыгод і ўражанняў. Хуценька паснедаўшы, мы імчалі туды, рабілі нейкую няцяжкую работу на падворку: палолі некалькі градак, рвалі свінням бліскучую ад расы макрыцу на мяжы, адносілі пойла цяляці на выган, збіралі па гнёздах курыныя яйкі. Потым садзіліся на веласіпед (ён у нас быў адзін на дваіх) — яна за рулём, я на багажніку, і імчалі за вёску, насустрач сонцу і ветру, дурнымі галасамі гарлаючы надта моднае тады «Две звезды, две светлых повести...»

Мы былі неразлучныя — «бы спрэжаныя», казала пра нас бабуля, — усе летнія канікулы, аж да дзясятага класа. Дзяцінства і зялёнае юнацтва, першае спасцігання самых важных у жыцці рэчаў — калі ўсведамляеш і пачынаеш адчуваць і ведаць, што такое каханне, подласць, сумленне, здрада, што можна, а чаго нельга — мы перажылі разам, у тыя шчаслівыя нашыя леты. Марылі: хутка я прыеду ў Мінск вучыцца, і мы будзем бачыцца нашмат часцей, хадзіць гуляць, дзяліцца праблемамі і таямніцамі, дапамагаць адна адной, падтрымліваць, калі ў тым будзе неабходнасць. Мы верылі, што так будзе ўсё жыццё, бо іначай проста і быць не магло.

Я пра гэта вельмі часта думаю, але так і не магу ўспомніць той кропкі, таго моманту ці выпадку, калі ўсё пачало ламацца. Не, гэта здарылася не тады, калі яна раптам, скончыўшы восьмы клас, не захацела вучыцца далей і пайшла ў вучэльню асвойваць вельмі перспектыўную спецыяльнасць зборшчыцы мікраэлектронікі — мы па-ранейшаму сябравалі, а калі я паступала ва ўніверсітэт, яна, адпрасіўшыся з «Інтэграла», дзе праходзіла практыку, чакала мяне ў дворыку БДУ пасля кожнага экзамену. І не тады, калі яна ў дзевятнаццаць выскочыла замуж за хлопца на пяць гадоў старэйшага, закаханага ў яе без памяці. Я была сведкай у іх на вяселлі і вельмі любіла прыезджаць да іх у госці: у іхняй кватэры заўжды было шумна і весела, збіралася вясёлая кампанія, былі жарты, музыка, віно. Можа, усё пачалося з тых самых кампаній? Але ў пачатку ўсёдазволеных дзевяностых большасць тых, каму было дваццаць-дваццаць пяць, жылі менавіта так — наводмаш, нарасхрыст, і гэта не перашкаджала вучыцца, працаваць, закладваць падмурак на дарослае сур'ёзнае жыццё...

А яна не змагла. Ці не захацела. І наўрад ці прычына ў мужы, які стаў надоўга пакідаць яе адну: уладкаваўся на «шабашку» ў Маскве, бо з работай тады было цяжка ўвогуле, а з работай грашовай, якая дазволіла б купляць маладой каханай жонцы ўсё, што яна хоча, — тым больш. Яна асабліва і не сумавала — кампаніі па-ранейшаму збіраліся ў іх гасцінным доме. Праўда, акрамя гэтых ужо штовечаровых пасядзелак, астатняя яе цікавіла надзвычай мала. Работу яна кінула — муж быў не супраць: маўляў, калі хочаш — сядзі дома, я грошы зараблю сам. Калі я згадвала пра яе колішнія планы паступіць у політэхнічны інстытут, толькі махала рукой: навошта? Дзяцця у іх не атрымлівалася, муж купіў ёй даражэннага пародзістага ката, каб не сумавала, пакуль яго няма. Не дапамагло — мужу вельмі хутка ў адной з вясёлых кампаній знайшлася замена. Ад таго, другога, хутка нарадзілася доўгачаканая дачка (яна вельмі хацела дзяцей). Нам яшчэ было пра што гаварыць, я памятаю, якім шчасцем свяціліся яе вочы, калі прыезджала да яе ў адведкі.

Можа, усё пайшло наперакос, таму што новы муж ужо тады быў калі не алкаголікам, дык запойным п'яніцам? А яна, ужо таксама прывыкшая да застолляў, не адмаўлялася, не адчуваючы, якую небяспеку нясе для яе самой чарговая распітая бутэлька. Мы ўжо амаль не сустракаліся: у вёску яна прыезджаць перастала, а ў госці да іх ехаць зусім не хацелася: застоллі там былі ўжо не падобныя на лёгкую маладзёжную вечарынку — цяжкія, цьмяныя, з мутнымі вачыма, з густым смуродам цыгарэтнага дыму і стойкага перагару. Дачцэ, такой любімай і чаканай, было гады чатыры, калі яе забралі на выхаванне бабуля ды цётка. Ад іх малая і ў школу пайшла. Бацькоў бачыла рэдка, але вельмі любіла, вельмі хацела ў іх застацца. Толькі бацькі не вельмі гэтага хацелі...

Бо ў іх ужо было сваё жыццё, па іхнім, загульна-п'яным сцэнарыі — з пастаяннай зменай месца работы, са скандаламі і бойкамі, з прымірэннем за той жа бутэлькай. Аднойчы яна пырнула сужэнца нажом, той трапіў у бальніцу, і справа магла б скончыцца калоніяй. Але муж пераканаў следства, што на нож з п'яных вачэй напароўся сам.

А потым у яе здарылася новая любоў. Яна развялася, зноў выйшла замуж. Новы муж быў ціхі п'яніца, але са сваёй неблагой жылплошчай і майстар на ўсе рукі. Таму праблемы зарабіць грошай не было, ездзілі разам улетку па ўсёй краіне, працавалі на будоўлі. Дачка тым часам вырасла, вывучылася, атрымала добрую запатрабаваную прафесію, жыве з бабуляй. З тым, як жыве маці, уся радня ўжо змірылася: уладкавалася ж усё-ткі, работу нейкую мае, мужа, а што выпівае — тут ужо нічога не паробіш...

За апошнія паўтара года яна стала ўдавой двойчы. Спачатку бацька дацкі палез у пятлю. А праз колькі часу сканаў ад інсульту, не дажыўшы да сарака сямі, яе апошні, надзея і апора. Яна засталася без работы і мае ўсе шанцы застацца без жылля (камуналку аплачвае дачка, але ж ці заўсёды так будзе). Ад якой-кольвек дапамогі ад сваякоў адмаўляецца, усё іх спробы пагаварыць аб тым, каб паляціцца, памяняць лад жыцця, разбіваюцца аб сцяну непрыняцця. Яна зноў «у пошуку». Чаго шукае? Здаецца, на гэта пытанне не адкажа нават яна сама.

Сёння ў яе імяніны. Увечары я, напэўна, усё-ткі збяруся і ёй пазваню.

Нумар жа абавязкова дзесьці павінен быць запісаны...

Алена ЛЯЎКОВІЧ. *alena@zviazda.by*